

TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY QONUNIYATLARI VA OMILLARI

Sanobarxon Nosirova

E-mail: sanobarnosirova@mail.ru

Toshkent davlat pedagogika universiteti tadqiqotchisi

***Annotatsiya:** Ushbu maqolada tadbirkorlikning iqtisodiy rivojlanishdagi roli, asosiy qonuniyatlari va omillar tahlil qilinadi.*

***Kalit so'zlar:** tadbirkorlik, bozor talablariga moslashuvchanlik, tavakkal qilish va tavakkalni boshqarish, innovatsiyalarni joriy qilish qonuniyati, kapital va moliyalashtirish, bozor infratuzilmasi, raqobat muhit.*

Kirish

Tadbirkorlik iqtisodiyotning muhim bo'g'inlaridan biri bo'lib, u ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni tezlashtiradi va jamiyatdagi turli muammolarni hal etishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois tadbirkorlikni rivojlantirish jarayonidagi asosiy qonuniyatlar va unga ta'sir qiluvchi omillarni chuqur tahlil qilish tadbirkorlikning muvaffaqiyatini oshirishda muhim ahamiyatga ega, iqtisodiyotdagi tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish jarayonining qonuniyatlarini va unga ta'sir etuvchi omillarni yoritishga qaratilgan.

1. Tadbirkorlik tushunchasi va uning iqtisodiyotdagi o'rni

Tadbirkorlik — bu yangi mahsulotlar yaratish, xizmatlarni taklif qilish va bozor talablarini qondirish orqali foyda olishga qaratilgan iqtisodiy faoliyatdir. Iqtisodiyotda tadbirkorlikning asosiy vazifasi — innovatsiyalar joriy etish, yangi ish o'rinlari yaratish va resurslardan samarali foydalanishdir. Tadbirkorlik iqtisodiy rivojlanishni ta'minlaydi, bu esa ijtimoiy va iqtisodiy barqarorlikka olib keladi.

2. Tadbirkorlikni rivojlantirishning asosiy qonuniyatlari

- Bozor talablariga moslashuvchanlik: Tadbirkorlik bozor talablariga moslashish va tezkor javob qaytarish qobiliyatiga asoslanadi. Innovatsiyalar va yangi texnologiyalarning tezkor joriy qilinishi tadbirkorlikning muvaffaqiyatini ta'minlaydi.

- Tavakkal qilish va tavakkalni boshqarish: Tadbirkorlik faoliyati yuqori tavakkal darajasiga ega. Biroq, tavakkalni boshqarish qobiliyati tadbirkorlikning barqaror rivojlanishiga zamin yaratadi.

- Innovatsiyalarni joriy qilish qonuniyati: Innovatsiya va yangiliklar tadbirkorlikning asosiy qonuniyatlardan biridir. Bu nafaqat mahsulot va xizmatlarning sifatini oshirishga, balki bozor talabiga mos keluvchi yangi takliflarni yaratishga imkon beradi.

- Konkret xizmat ko'rsatish: Tadbirkorlik qonuniyatlaridan biri bozor segmentlariga xizmat ko'rsatishdir. Mahsulot yoki xizmatlar maxsus segmentlarga moslashtirilganda, muvaffaqiyatga erishish ehtimoli oshadi.

3. Tadbirkorlikni rivojlantirish omillari

Tadbirkorlik rivoji ko'plab omillarga bog'liq bo'lib, ularni uchta asosiy guruhga ajratish mumkin: iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy omillar.

- **Iqtisodiy omillar:**

- Kapital va moliyalashtirish: Tadbirkorlikni rivojlantirishda kapital muhim omil hisoblanadi. Moliyaviy manbalar va investitsiyalar mavjudligi tadbirkorlikning o'sishiga zamin yaratadi.

- Bozor infratuzilmasi: Bozor infratuzilmasining mavjudligi va rivojlanganligi tadbirkorlikning samaradorligini oshiradi. Bu, ayniqsa, transport, aloqa va marketing tizimlarini o'z ichiga oladi.

○ Raqobat muhiti: Sog'lom raqobat muhiti tadbirkorlikning rivojlanishiga kuchli turtki beradi. Raqobat orqali tadbirkorlar yangi va sifatli mahsulotlar yaratishga intiladilar.

• **Ijtimoiy omillar:**

○ Madaniyat va qadriyatlar: Ijtimoiy qadriyatlar va madaniy muhit tadbirkorlikni rivojlantirishda muhim omildir. Madaniy jihatdan tadbirkorlikka qo'llab-quvvatlov mavjud bo'lsa, yangi bizneslar rivojlanishi osonlashadi.

○ Ta'lim va kadrlar tayyorlash: Tadbirkorlik uchun malakali ishchi kuchi zarur. Ta'lim tizimi orqali zamonaviy bilim va ko'nikmalarni rivojlantirish tadbirkorlikning o'sishiga yordam beradi.

• **Siyosiy omillar:**

○ Davlat qo'llab-quvvatlashi: Davlatning tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashi, qonunchilikning soddalashishi va soliq yengilliklari tadbirkorlik uchun ijobiy sharoitlar yaratadi.

○ Stabil siyosiy muhit: Siyosiy barqarorlik tadbirkorlikning o'sishi va rivoji uchun muhim omil hisoblanadi. Barqaror siyosiy muhitda tadbirkorlar faoliyat yuritish xavfsizligi va ishonchini his etadilar.

4. Tadbirkorlikning rivojlanishida tavakkal va innovatsiyalar roli

Tadbirkorlikda muvaffaqiyatga erishish uchun innovatsiyalarni joriy qilish va tavakkal qilish qobiliyati muhim ahamiyatga ega. Innovatsiyalar bozor talablariga mos keluvchi mahsulotlar yaratishda yordam beradi, tavakkal esa yangi imkoniyatlar yaratishda zaruriy vositadir.

Xulosa

Tadbirkorlikni rivojlantirish murakkab jarayon bo'lib, u ko'plab omillarga bog'liqdir. Bozor talablariga moslashish, tavakkalni boshqarish, innovatsiyalarni joriy etish va davlatning qo'llab-quvvatlashi tadbirkorlikni muvaffaqiyatli rivojlantirishning asosiy omillari hisoblanadi. Tadbirkorlikni samarali rivojlantirish

uchun ushbu qonuniyatlarni va omillarni hisobga olish muhimdir.

ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitusiyasi. – T.: O'zbekiston, 2014.
2. O'zbekiston Respublikasining «Oilaviy tadbirkorlik to'g'risida»gi Qonuni (26 aprel 2012 y).
3. O'zbekiston Respublikasining “Aholini ish bilan ta'minlash to'g'risida”gi Qonuni, 1998 yil 1 may № 616-I-son.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi “O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida”gi PF-4947-sonli Farmoni // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 6-son, 70-modda.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 17 noyabrdagi «Hunarmandchilikni yanada rivojlantirish va hunarmandlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida»gi PF-5242-son Farmoni.